

NOVA ZELANDIJA

Osebna izkaznica

Uradno ime: New Zealand(ang.), Aotearoa(maorsko)-NZ ali NZL
Državna ureditev: parlamentarna monarhija v Commonwelthu
Površina: 270.534 km²
Število prebivalcev(1993): 3.801.000
Gostota : 14 preb./km²
Glavno mesto: Wellington
Uradna jezika: angleški in maorski
Denarna enota: Novozelandski dolar (NZD)
Himna: God Defend New Zealand, God Save the Queen

Državna ureditev

Nova Zelandija je parlamentarna monarhija v Commonwelthu in nima napisane ustave. Mednarodnopravni status in državna ureditev temeljita na westminstrskem statutu (11.12.1931) . Določilo da lahko britanski parlament sprejema zakone tudi za Novo Zelandijo, so ukinile z zakonom o ustavi (constitution Act, ki velja od 1.1.1987). Volijo lahko vsi novozelandski državljani, starejši od 18 let.

Na celu oblasti je britanska kraljica, ki jo na Novi Zelandiji zastopa od nje imenovani generalni guverner. Ta je formalni nosilec izvršilne oblasti.

Naravne razmere

~ *Lege in površje*

Nova Zelandija se nahaja v J delu Tihega oceana in sicer 2000 km JV od najmanjše celine Avstralije. Tam kjer se stikata Tihooceanska in indo-avstralska litosferska plošča. NZ sestavljata dva velika otoka – Severni (115.777 km²) in Južni (151.215 km²); ter nekaj malih otokov (Stewartov otok 1746 km², Campbell 106 km²) in otočij (Chatham, Bounty, Antipodes, Auckland in Kermadec .

Površje NZ je dokaj razgibano. Na **J otoku** se raztezajo preko 500 km dolge **J Alpe**, ki spadajo med mladonagubana gorstva. Na JZ se strmo dvigajo iz morja. Tam nastajajo fjordi. To se nekakšni slepi rokavi morja, z strmo obalo, ki segajo v notranjost kopnega po nekaj kilometrov. V tem delu se nahaja veliki narodni park Fjordland. Najvišji vrh, ledeniško

preoblikovanih, močno razčlenjenih J Alp, je Mount Cook (3764 m). Tasmanov ledenik je največji in meri po površini 77 km² in je dolg 27 km. J Alpe se proti SV znižajo in ob obali najdemo tudi manjše kotline. Na Z leži 240km dolga in do 70 km široka Canterburyjska ravnina, sestavljena iz obsežnih vršajev rek, ki so v spodnjem delu naplavljeni z rodovitno peščeno in glinasto naplavino.

Severni in Južni otok loči 23 km širok Cookov preliv, ki je nastal šele v pliocenu. **S otok** na J sestavljajo se J Alpe. V notranjosti pa prevladujejo vulkanska višavja, na katerih se nahajajo delujoči in ugasli vulkani, gejzirji, blatni vulkani in vroči izviri. Najvišji vrh vulkanskega višavja je od 1995 spet delujoči vulkan Ruapehu (2797). Proti S in Z se nadaljujejo hribovja z ugaslimi vulkani in lavnimi tokovi ter širokimi rečnimi dolinami.

Stewartov otok loči od J otoka 24 km širok Foveauxov preliv. Stewartov otok ima zelo razčlenjeno obalo, v notranjosti pa prevladuje hribovje.

~ Podnebje

V severnemu delu **S otoka** je subtropsko podnebje, z milimi zimami in toplimi poletji ter čez leto enakomerno razporejenimi padavinami (1200mm). Ostali deli Nove Zelandije pa imajo zmerno-toplo oceansko podnebje. JZ del NZ pa ima subantarktično podnebje.

~ Vodovje

Na **J Otoku** so reke kratke in strme, z velikim številom slapov. Končajo pa v fjordih, v katere padajo kot slapovi. Najdaljša reka na J otoku je Clutha (340 km). Največje jezero pa Wakatipo ki je dolgo kar 75 km in po površini meri 293 km².

Na **S Otoku** pa se reke radialno iztekajo in osrednjega višavja, kjer leži največje novozelandsko jezero Taupo (606 km²). Iz njega pa teče najdaljša novozelandska reka Waikato (425 km).

~ Rastje in tla

Naravno rastje na **S otoku** je zimzeleni subtropski gozd, v katerem rastejo predvsem drevesasti praproti in ovijalke.

Na **J otoku** pa rastejo iglasti in bukovi gozdovi. Na V strani pa je zaradi sušnosti stepa, spremenjena v nekaj hektarjev velike travnike.

Novo Zelandijo pokrivajo gozdovi 28 %.

Prebivalstvo in poselitev

~ *Prebivalstvo*

Prvi prebivalci Nove Zelandije so bili Maori, ki so na otok prišli v 8. St. iz polinezije. Sicer pa so se v Novo zelandijo začeli množično preseljevati v 20.st., predvsem iz evrope in kasneje iz oceanije.

Po barvni sestavi je 75% belcev, 15% predstavljajo maori, ostali so nekaj iz Azije in nekaj iz Oceanije.

V Novi Zelandiji imajo dva uradna jezika angleščino in Maorijski jezik. Slednjega govori približno 50.000 ljudi.

Po veri je 21% anglikancev, 16% prezbitijancev, 15% katoličanov, 4% metodisti; veliko pa je neopredeljenih, kar 20 %.

Rodnost	15.4%
Smrtnost	7.6%
Naravni prirastek	7.8%
Povprečna letna rast prebivalstva	1.4%
Pričakovano trajanje življenja	M 73,4;Z 79,1 let
Delež mestnega prebivalstva	85%
Izobrazba	OS 55%,SS 31%,VS 6,9%
Delež nepismenih	1%

~ *Poselitev*

Nova Zelandija je poseljena predvsem ob obali ali v bližnjem zaledju. Ljudje živijo v mestih. Izjeme so živinorejske farme v notranjosti, za katere je značilno da imajo veliko zelenih površin.

Večja mesta so Auckland (354.000 prebi.), Manukau, North Shore, glavno mesto Wellington (158.000),...

Gospodarstvo

Nova Zelandija je gospodarsko visoko razvita država, predvsem zaradi izvozno usmerjenega kmetijstva, ki predstavlja 45,9 % vsega izvoza.

~ **Kmetijstvo**

Na novi Zelandiji imajo več kot 50% površine pokrite z njivami in predvsem travniki (50% celotne površine). Več kot polovica vseh NZ kmetij ima v posesti povprečno 50 ha zemlje. V živinoreji pa so najpomembnejše veje reja mesne in mlečne govedi, ter ovac (48,82 mio. Glav, 4 na svetu). Po pridelavi volne zaseda 3 mesto na svetu, po vzreji mlečne govedi 12. in po proizvodnji surovega masla 7..

V nasprotju z živinorejo , je poljedelstvo izrazito usmerjeno za domači trg.

~ **Ribištvo**

Nova Zelandija ima 4.1 mio km2 ribolovnih površin. Letno ulovijo rib, školjk in mehkužcev za 612.000 t. Za izvoz pa gojijo jegulje in losose. Priljubljen je sporni ribolov v rekah.

~ **Gozdarstvo**

Gozdarstvo ni tako pomembno ker lezi veliko gozdov v narodnih parkih. Tisti, katere pa umetno vzgajajo, pa so pomembni predvsem za papirno industrijo.

~ **Rudarstvo in energetika**

Rudno bogastvo ni ravno blesteče, saj imajo nekaj zlata, srebra, titan in železa. Premog in pa lignit, ki se nahaja na J otoku pa v celoti uporabijo v termoelektrarni. V Z delu S otoka črpajo nafto, v zalivu South Taranaki pa zemeljski plin.

Kljub temu da so varčni potrebujejo veliko elektrike. In sicer 72% vse elektrike proizvedejo HE, 25% TE, ostalo pa pridobijo v geotermalni elektrarni v Waikerei.

Večino električne energije pridobijo na J otoku, porabijo pa na S otoku.

Nova Zelandija je poleg skandinavskih držav med najuspešnejšimi državami, glede na izpust emisij (co2).

~ **Promet**

Cestni promet: 91.860 km cest (73 %asfaltiranih)
železniški promet: 3915 km tirov, od tega 1/8 električnih

Ladijski promet: 18 trgovskih ladij, ki lahko skupaj prevažajo 219.000 t surovin

Letalski promet: 36 letališč od tega 3 mednarodna Auckland, Wellington in Christchurch

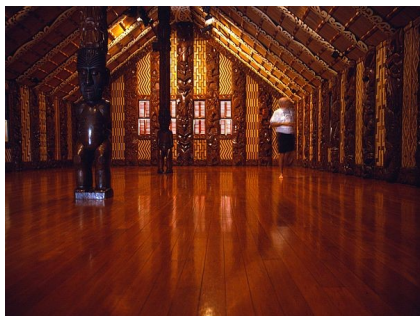
~ Turizem

Deležen izjemne pozornosti, kajti je glavni vir tujega dohodka. Letno Novo Zelandijo obiše ok. 1,55 mio. Turistov. Privabijo jih predvsem naravne lepote (jezera, gore, jezera, gejzirji, vulkani, blatni vreli, ...), različne vrste avanturističnega turizma.

Nekatere naravne in kulturne znamenitosti :

- ~ Auckland-največje mesto, z veliko kulturnimi znamenitostmi, med njimi tudi lesena cerkev Sv. Stefana
- ~ Fiordland- narodni park z nešteti čudovitimi fjordi
- ~ Whanganui- narodni park z veliko gozdovi in bogatim živalskim svetom
- ~ Taupo-največje jezero v NZ
- ~ Ognjenik Ruapehu-od leta 1995 spet delujoči
- ~ Wellington- glavno mesto z znamenitim starim lesenim parlamentom, ter se veliko več
- ~ Podmorsko svetišče Marae

**Znamenite
živalske vrste**

SCN TV NEWS (Australia) - Tuesday 26 September 1995

- Kivi – ptica s kratkim vratom in zakrnelimi perutmi, živeča na Novi Zelandiji
- Rumenooki pingvini- posebni pingvini značilni za NZ
- Albatros- veliki ptic podoben galebom
- Robin – majhen ptic
- Novozelandski lesni golob
- Novozelandski ovcar- pasma psov
- Kea- orlom podoben ptic
- Kekeno-krzneni tjulenj
-

Zanimivosti

- Zorbing – zabavna igra, ko te zaprejo v gumijasto kroglo in te spustijo po progi se kotaliti v grabo
- Novozelandski so svetovni prvaki v podvodnem hokeju

Viri

- NATEK, K., M. (1999), Drzave sveta 2000. Mladinska knjiga
- Voglar, N., T. (1997), Enciklopedija svetovne geografije. Ljubljana: Pisanica

- www.atoz-nz.com
- www.new-zealand.net.communitech.net
- www.nz.com
- www.nztb.gout.nz
- www.press.co.nz
- www.stats.gout.nz/statsweb.nff
- <http://www.map-of-newzealand.co.uk/>
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Nova_Zelandija
- <http://www.pinkmoose.ic24.net/new-zealand/new-zealand-photos.htm>
- <http://www.richard-seaman.com/Wallpaper/NewZealand/NorthIsland/index.html&h=864&w=1152&sz=401&hl=sl&start=2&tbnid=XWHDE-wEVIUIIM:&tbnh=112&tbnw=150&prev=/images%3Fq%3Dwairakei%26gbv%3D2%26hl%3Dsl%26sa%3DG>
- http://www2.arnes.si/~oslijk6/7_8_9r/geo_3/8_geo/avstralija_oceanija/oceanija_lega_znac/oceanija_lega_znac.htm&h=327&w=450&sz=35&hl=sl&start=31&tbnid=XyD4cDLL5zpzoM:&tbnh=92&tbnw=127&prev=/images%3Fq%3Dnovozelandci%26start%3D18%26gbv%3D2%26ndsp%3D18%26hl%3Dsl%26sa%3DN
- <http://www.microsoft.com/nz/windows/bliss/default.msp&h=1024&w=1280&sz=299&hl=sl&start=32&tbnid=UCTjehiEO9mRAM:&tbnh=120&tbnw=150&prev=/images%3Fq%3Druapehu%26start%3D18%26gbv%3D2%26ndsp%3D18%26hl%3Dsl%26sa%3DN>
- http://www.subantarcticislands.com/campbell_island_flora.html&h=6519&w=6888&sz=3878&hl=sl&start=8&tbnid=WMCwGRV4wVA98M:&tbnh=142&tbnw=150&prev=/images%3Fq%3DCampbell%2BIsland%26gbv%3D2%26hl%3Dsl%26sa%3DG
- <http://www.treasuresofthesea.org.nz/cormorants-and-shags&h=380&w=580&sz=60&hl=sl&start=48&tbnid=K7BoAvr-Qij6ZM:&tbnh=88&tbnw=134&prev=/images%3Fq%3DCampbell%2BIsland%26start%3D36%26gbv%3D2%26ndsp%3D18%26hl%3Dsl%26sa%3DN>
- <http://www.cringel.com/taxonomy/term/30,33&h=432&w=568&sz=73&hl=sl&start=18&tbnid=hm1yx83yYNRyjM:&tbnh=102&tbnw=134&prev=/images%3Fq%3DMarae%26gbv%3D2%26hl%3Dsl%26sa%3DG>